

การยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบ
และเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร
Enhancing Tourism on Charming Cultural Heritage Through Design
and Creative Storytelling, Chakungrao City Kamphaeng Phet Province

รัชนิวรรณ บุญอนันต์¹, ยุชิตา กันหาหมิง², ประภัสสร กลีบประทุม³
Ratchaneewan Boonanont, Yuchita Kunharming, Prapatsorn Kleebrathum

Received: November 28, 2023 Revised: December 18, 2023 Accepted: December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร และ 3) เพื่อสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยใช้แบบสอบถามถามประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 400 คน และจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 12 คน การยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 12 คน ใช้แบบสอบถามถามนักท่องเที่ยว จำนวน 398 คน และใช้ข้อมูลทุติยภูมิประกอบการเขียนรายงาน ส่วนการสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ในรูปค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบดังนี้ 1) การสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่น พบว่า มีมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 6 แห่ง ดังนี้ (1) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (2) วัดพระบรมธาตุนครชุม (3) งานประเพณีโนนพระ-เล่นเพลง (4) วัดวังพระธาตุ (5) งานประเพณีสาร์ทไทยกล้วยไข่ และ (6) ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร 2) การยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ควรเล่าเรื่องผ่านสื่อที่สามารถนำมาเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น ควรมีการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร

¹ อาจารย์สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Corresponding Author: ratchaneewanmadee@gmail.com

² อาจารย์สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ นักวิจัยอิสระ

ผ่านสินค้าของที่ระลึกใน 10 รูปแบบ และ 3) การสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มี 5 แนวทาง ดังนี้ (1) การผลิต (2) การจำหน่าย (3) การประชาสัมพันธ์ (4) การใช้เป็นของที่ระลึก และ (5) การใช้เทคโนโลยี QR Code

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, มรดกวัฒนธรรม, การเล่าเรื่อง, เมืองชากรุง, กำแพงเพชร

Abstract

The objectives of this study are 1) to synthesize and select outstanding cultural heritage to promote creative tourism in Chakangroa City, Kamphaeng Phet province 2) to enhance the charming of cultural heritage tourism through creative storytelling in Chakangroa City, Kamphaeng Phet province and 3) to establish mechanism for elevating the enchantment of cultural heritage tourism through creative storytelling in Chakangroa city, Kamphaeng Phet province. For the data collection of the synthesis and selection of outstanding cultural heritage, the questionnaires were used to survey 400 local residents in Kamphaeng Phet province, and conducting interviews with a group of 12 people involved in cultural tourism in Kamphaeng Phet province. For elevating cultural heritage tourism through creative design and storytelling in Chakangroa City, Kamphaeng Phet province, the data collections were through discussions with a group of 12 individuals involved in cultural tourism in Kamphaeng Phet province and the questionnaire was used to survey 398 tourists. In addition, secondary data was used to support the report. Regarding the enhancing cultural heritage tourism mechanism through creative storytelling in Chakangroa City, Kamphaeng Phet province, the data was collected through discussions with a group of 20 people involved in cultural tourism in Kamphaeng Phet province. The data was analyzed by using quantitative analysis methods such as frequency, percentage, mean, and standard deviation for quantitative data. Qualitative data was analyzed the content.

The result revealed that 1) through synthesis and selection, six prominent cultural heritages were identified to promote creative cultural tourism in Chakangroa City, Kamphaeng Phet Province. These cultural heritages are as follows: (1) Kamphaeng Phet Historical Park (2) Phra Borommathat Nakhonchum Temple (3) Nop Phra- Len- Pleng Festival (4) Wangphrathat Temple (5) Sart Thai and Kluai Khai Banana Festival and (6) Kamphaeng Phet City Pillar Shrine; (2) In enhancing cultural heritage tourism through creative design and storytelling in Chakangroa City, Kamphaeng Phet province ,it was found that it is advisable to tell stories through media that allow tourists to actively participate, exchange, and create travel experiences. Therefore, there should be a storytelling approach that incorporates souvenir products of 10 products (3) There are five approaches: (1) production (2) distribution (3) public relations (4) use as souvenirs and (5) use of QR Code technology to create a elevating mechanism to enhance cultural heritage tourism through creative design and storytelling in Chakangroa City, Kamphaeng Phet province.

Keywords: Cultural tourism, Cultural heritage, Storytelling, Chakangroa city, Kamphaeng Phet

บทนำ

ประเทศไทยได้นำเอาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมาใช้ในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำเอาวัฒนธรรมของประเทศมาเป็นจุดขายและกระตุ้นดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา (Richards, 1995) อนึ่งนอกจากนี้ยังมีการนำความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางชีวภาพ และทุนทางปัญญามาสร้างอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ อันเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวทั้งเมืองหลักและเมืองรอง จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มีการนำเอามรดกวัฒนธรรมมาเป็นสินค้าหลักในการท่องเที่ยวทั้งมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งเป็นสถานที่หรือวัตถุที่เกิดขึ้นจากฝีมือการประดิษฐ์คิดค้น การดัดแปลง การอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์จากมนุษย์ สามารถเห็นและจับต้องได้ อาจเป็นการใช้ประโยชน์เพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งแล้วทิ้งร้างไป หรือใช้ประโยชน์สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นต้น และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อาทิเช่น ความคิด ความรู้ ความเชื่อ ศาสนา จารีต ประเพณี ขนบธรรมเนียม แบบแผน ข้อปฏิบัติในกลุ่มสังคมหรือชุมชน ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติสืบทอดกันมา เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่จะสัมผัสได้ทางประสาทสัมผัสอื่น ๆ แสดงออกในรูปแบบของการปฏิบัติได้แก่ พิธีกรรม ทางศาสนา การพูดหรือสื่อภาษา (ชนนันท บุนนาค, 2565) ซึ่งการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นสินค้าหลักในการท่องเที่ยวนั้น ยังต้องมีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ ประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนกับเจ้าของวัฒนธรรมด้วย

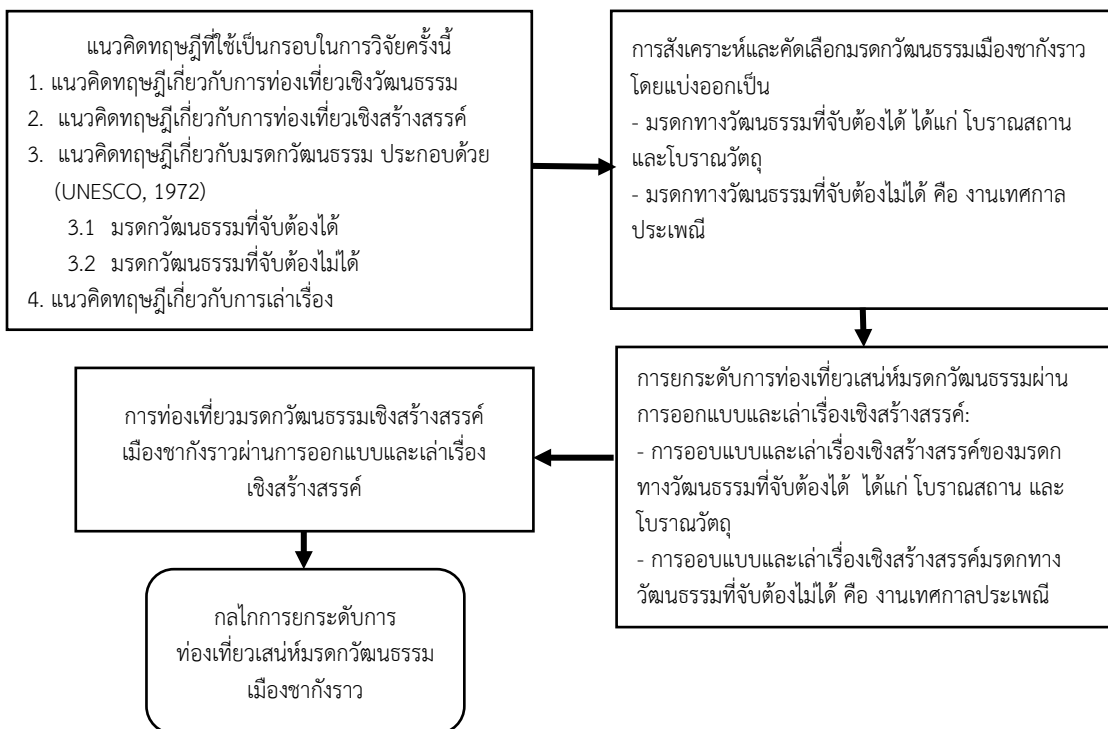
เมืองขากังราว หรือ จังหวัดกำแพงเพชร เป็นเมืองเก่า ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่า กำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัย มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง การที่กำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านรับศึกสงครามในอดีตอยู่เสมอ จึงเป็นเมืองยุทธศาสตร์ มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มากมาย เช่น กำแพง คูเมือง บ่อมปรากฏ และวัดโบราณ เป็นต้น ปัจจุบันจังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแห่งหนึ่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำนวนมาก (จังหวัดกำแพงเพชร, 2565) อาทิเช่น อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร วัดพระบรมธาตุนครชุม ตลาดย้อนยุคนครชุม และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำแพงเพชร เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลก แต่การที่จะเพิ่มความดึงดูดใจให้กับแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชรให้น่าสนใจเพิ่มมากขึ้นนั้น ควรมีเรื่องเล่าประกอบด้วย โดยเรื่องเล่าอาจเป็นการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ จากประสบการณ์หรือเรื่องทัศนศิลป์ เทพนิยาย นิทานมาเล่า (เอกกนก พนาคำ, 2559) ซึ่งเรื่องเล่าในแหล่งท่องเที่ยวเป็นศิลปะการสื่อสารนำเสนอเรื่องราวที่กระตุ้นความสนใจ ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการ สามารถสร้างความสนุกสนานความเพลิดเพลิน และความประทับใจต่อผู้มาเยือนหรือทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้งใจ ในเรื่องราวที่นำเสนอ ซึ่งจากการลงพื้นที่เบื้องต้นในแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชร ของนักวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชรขาดเรื่องเล่าที่จะมากระตุ้นความสนใจให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ดังนั้นจากความสำคัญที่กล่าวมา จึงควรมีการศึกษาวิจัยการยกระดับการท่องเที่ยวเสริมมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่อง

เชิงสร้างสรรค์เมืองชาگیرาว จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผลการวิจัยจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อมูลค่าเศรษฐกิจในพื้นที่ จังหวัดกำแพงเพชรเพิ่มขึ้น เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจระดับประเทศอีกด้วย อนึ่งนอกจากนี้ หากแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชรมีการเล่าเรื่อง จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดกำแพงเพชรให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชาگیرาว จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาگیرาว จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาگیرาว จังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย (1) ประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 714,118 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร, 2564) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง ร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399.77 คน หรือ 400 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) ซึ่งจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร (2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ และผู้นำชุมชนหรือประชาชน ฝ่ายละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้ง 4 ฝ่าย ดังนี้ (1) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวหรือมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างน้อย 1 ปี (2) ตัวแทนจากภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการหรือพนักงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจบริษัทนำเที่ยว ธุรกิจของฝากและของที่ระลึก เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี (3) นักวิชาการที่มีความรู้หรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ครู อาจารย์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรม เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี และ (4) ผู้นำชุมชนหรือประชาชนที่มีถิ่นฐานตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และประชาชน เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองชากรุง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ชนิด 5 ตัวเลือก ซึ่งแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ชนิด 5 ตัวเลือก มีการจัดอันดับตามเกณฑ์ของ ประคอง กรรณสูตร (2542) ดังนี้ 1 แปลความหมายว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด, 2 แปลความหมายว่า เห็นด้วยน้อย, 3 แปลความหมายว่า เห็นด้วยปานกลาง, 4 แปลความหมายว่า เห็นด้วยมาก และ 5 แปลความหมายว่า เห็นด้วยมากที่สุด โดยสอบถามเกี่ยวกับความโดดเด่นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 26 แห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร วัดพระบรมธาตุนครชุม วัดสว่างอารมณ์ ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร ศาลพระอิศวร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกำแพงเพชร วัดเทพโมฬี หลวงพ่อเพชรวัดบาง พระพุทธบาทจำลองวัดเสด็จ วัดวังพระธาตุ วัดเจดีย์กลางทุ่ง พิพิธภัณฑสถานวัดปรางสาธ วัดบ่อสามแสน วัดนาควัชรโสภณ (วัดช้าง) วัดโขมงหัก ตลาดย้อนยุคนครชุม งานเทศกาลประเพณีนบพระเล่นเพลง งานเทศกาลประเพณีสราญไทยกล้วยไข่ งานประเพณีแข่งเรือ เทศกาลกินกล้วยเดี่ยวเที่ยวเมืองกำแพง พิพิธภัณฑสถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ (เรือนไทย) หอไตรวัดคูยาง แหล่งเรียนรู้การทำพระเครื่องนครชุม สระมน ประตูลี้ และวัดกะโลทัย (2) การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดกำแพงเพชร หนึ่งการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence Index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ (1) คณะนักวิจัยเก็บแบบสอบถามจากประชาชนท้องถิ่นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่ จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 400 คน (2) จัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดกำแพงเพชร เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (3) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง เกี่ยวกับการสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร และจัดบันทึกข้อมูล (4) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มมาใช้ในการเขียนรายงานตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในรูปของค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviations)

2. การยกระดับการท่องเที่ยวเส้นมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย (1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร 4 ฝ่าย ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ และผู้นำชุมชนหรือประชาชน ฝ่ายละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฯ ดังนี้ (1) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวหรือมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างน้อย 1 ปี (2) ตัวแทนจากภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการหรือพนักงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจบริษัทนำเที่ยว ธุรกิจของฝากและของที่ระลึก เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี (3) นักวิชาการที่มีความรู้หรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ครู อาจารย์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรม เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี และ (4) ผู้นำชุมชนหรือประชาชนที่มีถิ่นฐานตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และประชาชน เป็นต้นอย่างน้อย 1 ปี และ (2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร ในปี 2562 จำนวน 100,593 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2563) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โยมานเน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ถามนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่จะใช้ในการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) โดยสอบถามเกี่ยวกับการเล่าเรื่องผ่านสินค้าของที่ระลึกของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร วัดพระบรมธาตุนครชุม ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร วัดวังพระธาตุ งานนบพระ-เล่นเพลง งานสารทไทยกล้วยไข่ และ (2) การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชรหนึ่งการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence Index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC เท่ากับ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ (1) คณะนักวิจัยเก็บแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่จะใช้ในการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร จนครบตามจำนวนที่ต้องการ คือ 398 ชุด (2) จัดสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง เกี่ยวกับการยกระดับการท่องเที่ยวเส้นมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร และจัดบันทึกข้อมูล (3) นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการเขียนรายงานวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในรูปของค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent)

3. การสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวเส้นทางมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

แหล่งข้อมูล คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชนหรือประชาชน ฝ่ายละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้ (1) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวหรือมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างน้อย 1 ปี (2) ตัวแทนจากภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการหรือพนักงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจบริษัทนำเที่ยว ธุรกิจของฝากและของที่ระลึก เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี (3) นักวิชาการที่มีความรู้หรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ครู อาจารย์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรม เป็นต้น อย่างน้อย 1 ปี และ (4) ผู้นำชุมชนหรือประชาชนที่มีถิ่นฐานตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และประชาชน เป็นต้นอย่างน้อย 1 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม ดังนี้ (1) ท่านคิดว่ากลไกการยกระดับการท่องเที่ยวยกระดับการท่องเที่ยวเส้นทางมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร มีแนวทางอย่างไร (2) ท่านคิดว่าควรให้หน่วยงานใดเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนการยกระดับการท่องเที่ยวเส้นทางมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence Index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยประเด็นการสนทนากลุ่มมีค่า IOC เท่ากับ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ (1) จัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (2) จัดการสนทนากลุ่มการสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวเส้นทางมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 1 ครั้ง พร้อมบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (3) นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการเขียนรายงานวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาการสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร จากการสอบถามประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 400 คน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D = 0.50) โดยมีมรดกวัฒนธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ($\bar{X} = 4.95$, S.D = 0.21) รองลงมา คือ วัดพระบรมธาตุนครชุม ($\bar{X} = 4.93$, S.D = 0.24) งานประเพณีบพระ-เล่นเพลง ($\bar{X} = 4.92$, S.D = 0.26) และงานประเพณีสารทไทย

กล้วยไข่ ($\bar{X} = 4.89$, S.D = 0.39) ตามลำดับ อนึ่งนอกจากนี้ มรดกวัฒนธรรมที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร ($\bar{X} = 4.46$, S.D = 0.74) ศาลพระอิศวร ($\bar{X} = 4.04$, S.D = 0.62) หลวงพ่อเพชร วัดบาง ($\bar{X} = 3.63$, S.D = 0.56) และหลวงพ่อบุญรอด วัดสว่างอารมณ์ ($\bar{X} = 3.61$, S.D = 0.63) ตามลำดับ และมรดกวัฒนธรรมที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ งานประเพณีแข่งเรือ ($\bar{X} = 1.03$, S.D = 0.17)

1.2 ผลการศึกษาการสังเคราะห์และคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร จากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ และผู้นำชุมชนหรือประชาชน จำนวน 12 คน พบว่า มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนเอกลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชรและมีความเชื่อมโยงผูกพันกับวิถีชีวิตของประชาชนจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีมรดกวัฒนธรรมที่เข้าเกณฑ์ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร วัดพระบรมธาตุนครชุม วัดวังพระธาตุ ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จำนวน 2 เทศกาล คือ เทศกาลงานประเพณีบพระ-เล่นเพลง และเทศกาลงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่

จากผลการศึกษาจากการสอบถามประชาชนท้องถิ่นและการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร นักวิจัยได้นำผลการวิจัยที่มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และมติจากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเลือกไว้ นำไปยกระดับการท่องเที่ยวเสนอให้มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร โดยสรุปมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นฯ จำนวน 6 แห่ง ดังนี้ (1) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (2) วัดพระบรมธาตุนครชุม (3) งานประเพณีบพระ-เล่นเพลง (4) วัดวังพระธาตุ (5) งานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่ และ (6) ศาลหลักเมืองกำแพงเพชรจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมรดกวัฒนธรรมทั้ง 6 แห่งจะถูกนำไปใช้ในการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราวต่อไป

2. ผลการศึกษาการยกระดับการท่องเที่ยวเสนอให้มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร พบดังนี้

2.1 ผลการศึกษาการออกแบบและเล่าเรื่องมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร ได้มีมติร่วมกันว่าควรมีการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร ผ่านสินค้าของที่ระลึก และจากการสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการออกแบบของที่ระลึกที่จะใช้เล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชาวกังราว จังหวัดกำแพงเพชร พบดังนี้ (1) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบของที่ระลึกที่จะใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม “อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร” อันดับที่ 1 คือ แก้วน้ำหรือกระบอกน้ำ คิดเป็นร้อยละ 61.10 อันดับที่ 2 คือ กระเป๋าผ้า คิดเป็นร้อยละ 12.30 และอันดับที่ 3 คือ ปฏิทิน คิดเป็นร้อยละ 11.10 ตามลำดับ (2) วัดพระบรมธาตุนครชุม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบของที่ระลึกที่จะใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม “วัดพระบรมธาตุนครชุม” อันดับที่ 1 คือ แก้วกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 38.70 อันดับที่ 2 คือ กระเป๋าผ้า คิดเป็นร้อยละ 27.40 และอันดับที่ 3 คือ ปฏิทิน คิดเป็นร้อยละ 12.10 ตามลำดับ (3) ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบของที่ระลึกที่จะใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม “ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร” อันดับที่ 1 คือ ถูกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 36.40 อันดับที่ 2 คือ กระเป๋าผ้า คิดเป็นร้อยละ 21.80 และอันดับที่ 3

คือ ปฏิทิน คิดเป็นร้อยละ 19.60 ตามลำดับ (4) เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์วัดวังพระธาตุ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบของที่ระลึกที่จะใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม “เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์วัดวังพระธาตุ” อันดับที่ 1 คือ กระเป๋าคาด คิดเป็นร้อยละ 56.80 อันดับที่ 2 คือ ปฏิทิน คิดเป็นร้อยละ 12.10 และอันดับที่ 3 คือ แก้วน้ำหรือกระบอกน้ำ คิดเป็นร้อยละ 9.50 ตามลำดับ (5) งานนบพระ-เล่นเพลง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบของที่ระลึกที่จะใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม “งานนบพระ-เล่นเพลง” อันดับที่ 1 คือ กระเป๋าคาด คิดเป็นร้อยละ 39.90 อันดับที่ 2 คือ เสื้อยืด คิดเป็นร้อยละ 26.40 และอันดับที่ 3 คือ แก้วกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 10.30 ตามลำดับ และ (6) งานสารทไทยกล้วยไข่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบของที่ระลึกที่จะใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม “งานสารทไทยกล้วยไข่” อันดับที่ 1 คือ กระเป๋าคาด คิดเป็นร้อยละ 43.50 อันดับที่ 2 คือ เสื้อยืด คิดเป็นร้อยละ 26.10 และอันดับที่ 3 คือ ปฏิทิน คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ ดังนั้น นักวิจัยจึงนำผลการศึกษาดังกล่าวไปออกแบบผ่านสินค้าของที่ระลึกจำนวน 13 รูปแบบ ได้แก่ (1) กระบอกน้ำเสาคีลาแลงใหญ่ วัดพระนอน อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (2) กระเป๋าคาดสัญลักษณ์รูปเพชร (3) กระเป๋าคาดรูปเจดีย์ วัดพระบรมธาตุนครชุม (4) แก้วกาแฟเซรามิคและแก้วกาแฟดินเผาสุรินตันพระศรีมหาโพธิ์ วัดพระบรมธาตุนครชุม (5) กระเป๋าคาดรูปเจดีย์ วัดวังพระธาตุ (6) แก้วกาแฟเซรามิคงานประเพณีนบพระ-เล่นเพลง (7) กระเป๋าคาดงานประเพณีนบพระ-เล่นเพลง (8) กระเป๋าคาดงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่ (9) ลูกกระดาก ศาลหลักเมืองกำแพงเพชร (10) กระเป๋าคาดรูปกล้วยไข่ (11) แก้วกาแฟดินเผาสุรินตันรูปกล้วยไข่ (12) ปฏิทินแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร และ (13) กระเป๋าคาดสัญลักษณ์ยูเนสโก

2.2 ผลการศึกษาการยกระดบการท่องเทียวเสนห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า จากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร 4 ฝ่าย ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ และผู้นำชุมชนหรือประชาชน เกี่ยวกับรูปแบบของที่ระลึกที่เป็นสื่อที่จะใช้เล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชรที่มีการออกแบบจำนวน 13 รูปแบบ มติจากการสนทนา ให้คัดเลือกเหลือ จำนวน 10 รูปแบบ ดังนี้ (1) กระบอกน้ำเสาคีลาแลงใหญ่ วัดพระนอน อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (2) กระเป๋าคาดสัญลักษณ์รูปเพชร (3) กระเป๋าคาดรูปเจดีย์วัดพระบรมธาตุนครชุม (4) แก้วกาแฟเซรามิคและแก้วกาแฟดินเผาสุรินตันพระศรีมหาโพธิ์ วัดพระบรมธาตุนครชุม (5) กระเป๋าคาดรูปกล้วยไข่ (6) กระเป๋าคาดรูปเจดีย์วัดวังพระธาตุ (7) แก้วกาแฟเซรามิคงานประเพณีนบพระ-เล่นเพลง (8) กระเป๋าคาดงานประเพณีนบพระ-เล่นเพลง (9) กระเป๋าคาดงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่ และ (10) ลูกกระดากรูปศาลหลักเมืองกำแพงเพชร ดังภาพด้านล่าง

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

3. ผลการศึกษาการสร้างกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุงราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน หรือประชาชน จำนวน 20 คน พบว่า มี 5 แนวทาง ดังนี้ (1) การผลิต: หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เป็นต้น ควรนำรูปแบบของที่ระลึกทั้ง 10 รูปแบบ ไปผลิต หรือขอความร่วมมือจากหน่วยงาน หรือชุมชนที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมได้นำกระเป๋ามาใช้เป็นถุงบรรจุของฝากและของที่ระลึก หรือ จำหน่ายให้เป็นของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อกลับบ้าน (2) การจำหน่าย: หน่วยงานภาคเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น ควรเข้ามาสนับสนุนให้มีการผลิตรูปแบบของที่ระลึกทั้ง 10 รูปแบบ ไปวางจำหน่ายในสถานประกอบการของตน เพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร (3) การประชาสัมพันธ์: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ควรเข้ามาสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบของที่ระลึกทั้ง 10 รูปแบบ ไปประชาสัมพันธ์ตามงานต่าง ๆ ที่ทางการท่องเที่ยวฯ ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม (4) การใช้เป็นของที่ระลึก: หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมที่ได้ถูกนำมาใช้ในการออกแบบของที่ระลึกเพื่อใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชากรุงราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ควรมีการนำรูปแบบของที่ระลึกทั้ง 10 รูปแบบ ไปผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวหรือนำไปใช้เป็นของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว และ (5) การใช้เทคโนโลยี QR Code: ควรมีการจัดทำ “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์” พร้อม QR Code เล่าเรื่องมรดกวัฒนธรรมเมืองชากรุงราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชร และนำ QR Code ไปตั้งในแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร ให้นักท่องเที่ยวได้สแกนอ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมนั้น ๆ ก่อนเที่ยวชม อนึ่ง ในการดำเนินการขับเคลื่อนการยกระดับการท่องเที่ยวส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมฯ นั้นควรมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า มีประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการศึกษาการออกแบบและเล่าเรื่องมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองชางกังราว จังหวัดก่าแพงเพชร พบว่า ควรมีการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชางกังราว จังหวัดก่าแพงเพชร ผ่านสินค้าของที่ระลึก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสินค้าของที่ระลึกเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวซื้อและนำกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมของตนเพื่อเป็นของที่ระลึก ของฝาก หรือนำไปใช้สอยในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภิพร คำชมภู (2561) เขียนบทความเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฝากเชิงท่องเที่ยวในประเทศไทยญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารผ่านการออกแบบเลขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์โดยใช้เอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นรวมทั้งเทคนิคการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมกลยุทธ์ทางการตลาดของสินค้าของฝาก เช่น การออกแบบสินค้าที่มีจำกัดขายเฉพาะช่วงเวลา ฤดูกาล สถานที่หรือการออกแบบโดยบอกเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ผ่านบรรจุภัณฑ์จะช่วยทำให้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฝากเชิงท่องเที่ยวมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ขัดแย้งกับการศึกษาของ กรรณก นิลดำ (2563) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเชียงรายมีการนำศาสตร์ในการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนท้องถิ่นมาให้บริการเพื่อส่งเสริมและบำบัดทางสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถสร้างการเล่าเรื่องด้วยการเลือกวิธีการเล่าเรื่องที่นำเสนอผสมผสานไปกับเรื่องราวของชุมชน/สินค้า/บริการ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้าไว้ด้วยกัน

2. จากผลการยกระดับการท่องเที่ยวเส้นมรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชางกังราว จังหวัดก่าแพงเพชร พบว่า รูปแบบของที่ระลึกที่เป็นสื่อที่จะใช้เล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชางกังราว จังหวัดก่าแพงเพชร มีจำนวน 10 รูปแบบ ดังนี้ (1) กระบอกน้ำเสาศิลาแลงใหญ่ วัดพระนอน อุทยานประวัติศาสตร์ก่าแพงเพชร (2) กระเป๋าด้ายสัญลักษณ์รูปเพชร (3) กระเป๋าด้ายรูปเจดีย์วัดพระบรมธาตุนครชุม (4) แก้วกาแฟเชรามิคและแก้วกาแฟดินเผาสุกดินพระศรีมหาโพธิ์วัดพระบรมธาตุนครชุม (5) กระเป๋าด้ายรูปกล้วยไข่ (6) กระเป๋าด้ายรูปเจดีย์วัดวังพระธาตุ (7) แก้วกาแฟเชรามิคงานประเพณีนบพระ-เล่นเพลง (8) กระเป๋าด้ายงานประเพณีนบพระ-เล่นเพลง (9) กระเป๋าด้ายงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่ และ (10) ลูกกระดาดรูปศาลหลักเมืองก่าแพงเพชร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบของที่ระลึกที่นำมาใช้ในการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองชางกังราวนั้น มีการนำสัญลักษณ์ รูปภาพ หรือ อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของจังหวัดก่าแพงเพชรมาใช้ในการออกแบบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวซื้อกลับบ้านและจดจำการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดก่าแพงเพชรได้ โดยที่ เอกกนก พนาคำรง (2559) ได้ให้ความหมาย การเล่าเรื่อง คือ การบอกเล่าเรื่องราวความรู้อย่างต่าง ๆ จากประสบการณ์หรือเรื่องทัศนศิลป์ เทพนิยาย นิทานมาเล่าให้ผู้อื่นฟัง อนึ่งนอกจากนี้ บางรูปแบบนักท่องเที่ยวยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของที่ระลึกนั้นได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ธนะรัตน์ ทับทิมไทย, 2559) ดังนี้ (1) นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมและเรียนรู้ประสบการณ์ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (2) นักท่องเที่ยวมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ได้รับความรู้ประสบการณ์ช่วยเพิ่มความชำนาญให้กับนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภิพร คำชมภู (2561) เขียนบทความเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฝากเชิงท่องเที่ยวในประเทศไทยญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารผ่านการออกแบบเลขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์โดยใช้เอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น

รวมทั้งเทคนิคการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมกลยุทธ์ทางการตลาดของสินค้าของฝาก เช่น การออกแบบสินค้าที่มีจำกัดขายเฉพาะช่วงเวลา, ฤดูกาล, สถานที่หรือการออกแบบโดยบอกเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ผ่านบรรจุภัณฑ์จะช่วยทำให้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฝากเชิงท่องเที่ยวมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยการยกระดับการท่องเที่ยวเสน่ห์มรดกวัฒนธรรมผ่านการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ควรมีการเล่าเรื่องผ่านสื่อที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ดังนั้น ควรมีการออกแบบและเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชร ผ่านสินค้าของที่ระลึกใน 10 รูปแบบ ดังนั้น หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวและด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของจังหวัดกำแพงเพชร ควรดำเนินการ ดังนี้

1) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ควรเข้ามาสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบของที่ระลึกที่เป็นสื่อที่จะใช้เล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 รูปแบบไปผลิตเป็นสินค้าของที่ระลึกของจังหวัดกำแพงเพชร และนำไปใช้เป็นธงไชยของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมที่นำมาใช้เป็นแบบ เช่น วัดพระบรมธาตุนครชุม อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร วัดวังพระธาตุ เป็นต้น และตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อกลับไปเป็นของที่ระลึก

2) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร ควรเข้ามาสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบของที่ระลึกทั้ง 10 รูปแบบ ไปให้ชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมตั้งอยู่ไปผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันผลักดันให้มีการผลิตสินค้าของที่ระลึกในเชิงพาณิชย์ ตามรูปแบบจำนวน 10 รูปแบบ โดยใช้ประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชรที่สามารถผลิตได้เพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนท้องถิ่นจากการท่องเที่ยว ส่งผลประชาชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า มีการสร้างรูปแบบของที่ระลึกที่เป็นสื่อที่จะใช้เล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์เมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 รูปแบบ ดังนั้น ก่อนที่จะมีการผลิตสินค้าของที่ระลึกดังกล่าว จำหน่าย ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าของที่ระลึกต่อรูปแบบสินค้าของที่ระลึกทั้ง 10 รูปแบบ เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้ในการวางแผนการผลิตต่อไป

2. หากมีการผลิตสินค้าของที่ระลึกดังกล่าวจำหน่าย และพิมพ์เรื่องเล่าติดไว้ที่สินค้าของที่ระลึก ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการรับรู้และการจดจำของนักท่องเที่ยวต่อเรื่องเล่าเมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อจะได้นำข้อมูลที่นำมาใช้ในการพัฒนาเรื่องเล่าเมืองซากังราว จังหวัดกำแพงเพชรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก นิลดำ. (2563). การสร้างการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย. **วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์**, 14(2), 109-135.
- กรมการท่องเที่ยว. (2563). **สถิตินักท่องเที่ยว**. สืบค้น พฤศจิกายน 28, 2565 จาก <https://www.mots.go.th>.
- จังหวัดกำแพงเพชร. (2565). **ประวัติความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชร**. กำแพงเพชร: อัดสำเนา.
- ธนรัตน์ ทับทิมไทย. (2559). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. สืบค้น พฤศจิกายน, 30, 2565 จาก <http://www.Suphanburicampus.dusit.ac.th>.
- ธนันท์ บุนนรรณนา. (2565). **การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม**. สืบค้น ตุลาคม, 20, 2565 จาก https://1tambon.kku.ac.th./files/km_items/files/65.
- ประคอง กรณสุต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุสิทธิ์ คำชมภู. (2561). การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฝากเชิงท่องเที่ยวในประเทศไทย. **วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 9(1), 177-188.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร. (2564). **ประชากรทะเบียนราษฎร์**. สืบค้น กันยายน, 30, 2565 จาก <http://hdc.kpo.go.th/hdc/reports/report.php>.
- เอกกนก พนาดำรง. (2559). การเขียนเรื่องเล่า ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Story telling). **วารสารเวชบันทึกศิริราช**, 9(3), 194-196.
- Richards, Greg. (1995). **Cultural Tourism in Europe**. UK: Biddles Ltd., Guildford.
- UNESCO. (1972). **Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage**. Paris : UNESCO. Retrieved December 26, 2565, from <http://whc.unesco.org>.